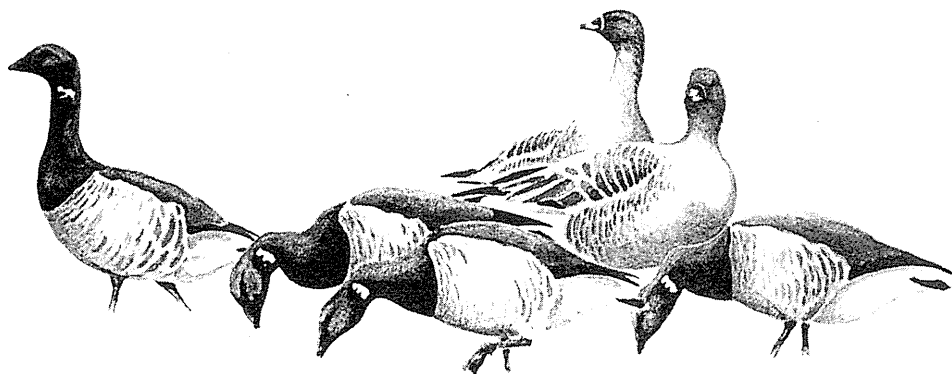

Anmeldelser

Fugle og natur – en guide til Vestjylland

Leif Novrup & Egon Østergaard (red.). Ringkøbing Amts fugleliv nr 9. 148 sider. Forlaget Dansk Ornitologisk Forening, Ringkøbing Amt, 1993. Pris kr. 149 i DOF-Salg.

I anledning af, at DOF i Ringkøbing Amt kunne fejre 20 års jubilæum i oktober sidste år, udkom denne guide til amtets naturlokaliteter. Vægten er lagt på det ornitologiske, men det er også hensigten at den almene besøgende skal kunne have nytte af den; bl.a. gives i indledningen en fyldig oversigt over færdselsregler i naturen.

Bogen omfatter knap et halvt hundrede af Ringkøbing amts naturlokaliteter, med detailkort hvor fugletårne, naturstier, P-pladser, landsbyer m.m. er angivet. I den ledsagende tekst oplyses der først om beliggenheden i forhold til nærmeste større by(er). Derefter beskrives stedets biotoper med tips om hvor fuglene sædvanligvis opholder sig, og om interessante botaniske områder. I et afsnit om adgangsforhold berettes om ejerforhold og færdselsbetingelser i øvrigt. Til sidst kommer et stort afsnit om fuglelivet. Her redegøres for forekomsterne af yngle- og trækfugle samt om de mest gunstige årstider og vejrforhold for fugleobservationer på lokaliteten.

Bogen er fyldt med illustrationer af forskellig art (efter min smag lidt for forskellig): stregtegninger, s/h og farvefotos og akvareller. Layout er luftigt, og papiret er af en "foruroiligende" god kvalitet. Det samme kan desværre ikke siges om de sort/hvide fotos fra lokaliteterne, men ideen med at give læseren et forhåndsindtryk af stedet er ellers god.

Det er en glimrende feltbog, som bestemt kan anbefales når man planlægger fugleture i Ringkøbing Amt. Men den er også velegnet for den mindre specialiserede naturbruger. En tilsvarende guide over et større område, f.eks. hele vestkysten, ville være meget værdifuld. Og måske finder lokalafdelingerne sammen en dag og udgiver en sådan?

Jan Speiermann

Naturlokaliteter i Nord- og Vestjylland

Naturlokaliteter i Østjylland

Søren Olsen. Begge med undertitlen: en bibliografi 1971-1990. Henholdsvis 60 og 56 sider, tegninger af Brian Zobbe, hft. Andersen Bogservice, hhv. 1992 og 1993. Pris kr. 98 pr stk.

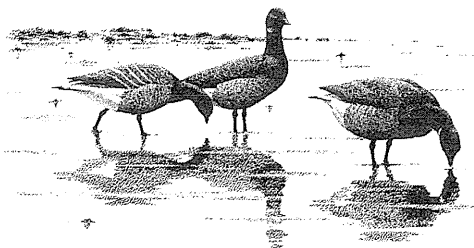
Som bind 1 og 2 i en serie om *Danske Naturlokaliteter*, der senere vil dække hele landet, er Søren Olsen startet med bibliografier om den jyske natur. Både alment naturinteresserede, professionelle biologer og offentlige institutioner angives som målgrupper. Dette virker rigtigt, og også den interesserede ornitolog vil her kunne hente væsentlige oplysninger inden fugleturen planlægges.

Bibliografierne er opdelt efter lokaliteter. Medtaget er artikler fra naturhistoriske tidsskrifter og rapporter fra amter m.m., der beskriver naturen på det pågældende sted. Henvisningerne dækker fugle, planter, insekter, fisk samt fredningsforhold. Bøger og andre større værker mangler dog, bortset fra en liste bagest i hvert hæfte, men her er flere oplagte henvisninger – f.eks. til *Danske rasteplasser for gæs* – udeladt. En nyttig detalje er en liste over de tidsskrifter og blade, der er gennemgået.

Bibliografierne virker meget gennemarbejdede og særdeles anvendelige. Men som supplement til serien kunne jeg godt tænke mig en bibliografi opdelt efter emner i stedet for lokaliteter. Når man kikker titlerne igenem finder man mange spændende ting som *Undersøgelser over fuglekollisioner mod højspændingsledninger*, *Allikernes årsrytme* og *Ungeproduktion og yngletidspunkt hos nogle andefugle*. Men det er unægtelig svært at gætte hvilken lokalitet, man skal se under for at finde dem. I dag ville det være oplagt at lave en sådan bibliografi på edb med tre-fem søgeord pr artikel, og det ville samtidig gøre en løbende opdatering mulig.

Endelig virker prisen noget høj i forhold til udstyret. Bibliografierne minder i udformningen om et tykt lokalblad fra en af DOFs lokalafdelinger.

Morten Nielsen

Bird life of coasts and estuaries

Peter Ferns. Stregtegninger af Chris Rose. 336 sider, fotos, diagrammer og tabeller, indb. Cambridge University Press, Cambridge, 1992. Pris ikke oplyst.

Denne bog er det andet af i alt 6 planlagte bind i en *Bird life*-serie om fuglelivet i de væsentligste naturtyper på De Britiske Øer. Første bind, *Bird life of mountain and upland*, var af meget høj standard. Nu er turen kommet til fuglelivet i kystområderne. Efter en generel introduktion om oprindelsen og dannelsen af de forskellige kystlandskaber, behandles de enkelte habitat-typer: det åbne hav, klippekysterne, de tidevandsprægede kyster samt overdrevene. Bogen afrundes med et fyldigt kapitel om truslerne mod fuglelivet i kystområderne.

Kystområderne rummer en række enestående naturtyper, der til stadighed er under forandring. Deres mangecartede føde- og redemuligheder giver plads for en varieret fuglefauna, spændende fra alkefugle over kjoever, terner og måger til ænder, gæs og vadefugle. Bogen beskriver de enkelte arters tilpasninger til deres omgivelser, og hvordan omgivelserne former adfærd og ynglemønstre.

De britiske kyster er af international betydning for 70 fuglearter, hvilket siger noget om beskyttelsesbehovene. Truslerne er mangfoldige, men bogens afsluttende kapitel giver en god oversigt og beskriver konflikterne mellem det moderne samfund og disse sårbare økosystemer.

Bogen har mange kvaliteter, omend den ikke helt når samme høje standard som første bind i serien. I bestræbelserne på at få det hele med bliver teksten til tider noget omstændelig. Men informationsniveauet er højt, og illustrative diagrammer og tabeller samt smukke stregtegninger giver bogen et levende og læsevenligt indtryk. Referencelistens mere end 700 titler er desuden et godt udgangspunkt for en nærmere fordybelse i emnet.

Bogen anbefales varmt til alle med interesse for kystfugle-økologi eller forvaltning af kystområder.

Jacob Salvig

Skovens fuglestemmer året rundt

Jon Bjørn Andersen. 183 sider, 36 stregtegninger af Carl Christian Tofte, 35 figurer/tabeller, hft. Holkenfeldt, 1992. Pris kr. 228 i DOF-Salg.

Denne bog giver en artsvis gennemgang af skovfuglenes stemmer og beretter samtidig om forfatterens personlige iagttagelser og oplevelser af årets gang i skoven gennem

femten år. Det er dejligt at se en bog, der formidler både viden og oplevelser. Det virker inspirerende, samtidig med at det er en god hjælp til at lære fuglestemmer bedre at kende.

Forfatterens registreringer af hvornår på døgnet og året, de enkelte fuglearter høres, præsenteres på to måder. Øjeblikbilleder i form af beskrivelser af oplevelserne på en enkelt tur i hver måned giver læseren en fornemmelse af selv at være med på turen; her gengives fuglenes stemmer ved bogstavering. Desuden viser en række "fugleure" måned for måned gennem yngletiden start- og sluttidspunkt for, samt omfanget af, de enkelte arters sangaktivitet.

Resten af bogen er en vejledning i hvordan man selv kan lære fuglestemmerne at kende. Her fremgår det klart hvorfor forfatteren har valgt den subjektive metode ved beskrivelsen af fuglenes stemmer. Læseren opfordres til selv at lytte aktivt og bogstavere fuglestemmer for herigennem at indprente sig deres vigtigste karakteristika.

Et opslagsafsnit giver en oversigt over skovfuglenes stemmer støttet både med objektive data og med forfatterens bogstaveringer. Til studiebrug findes desuden 190 spørgsmål og opgaver. Carl Christian Toftes skitser støtter fint den skrevne tekst.

Bogen er en velskrevet og nyttig vejledning i hvordan man kan få mere ud af fugleturen.

Bo Kayser

Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa

S. Cramp m.fl. The birds of the Western Palearctic. Vol. VI: Warblers og Vol. VII: Flycatchers to Shrikes. Henholdsvis 728 og 581 sider, 31 og 29 farveplancher (hvoraf 3 og 2 med æg), talrige stregtegninger, indb. Oxford University Press, Oxford, 1992 (Vol. VI) og 1993 (Vol. VII). Pris kr. 1025 pr bind i DOF-Salg.

Disse to bind fortsætter superserien om de vestpalæartiske fugle. Det har føltes som en evighed at skulle vente på at vi nåede frem til spurvefuglene. Litteraturen om de fleste andre grupper er omfattende og kan fylde flere hyl-demeter, mens den er langt mere sparsom når det gælder spurvefuglene. Førrige bind af BWP udkom i 1988 og tog bl.a. drosselfuglene under behandling. Nu er turen kommet til sangere, fluesnappere, timalier, mejser, spætmejer, træløbere, Pungmejse, solfugle, Pirol og tornskader.

Hvert bind begynder med en mindre introduktion og fortsætter straks med den systematiske del, i alt 108 arter (63 hhv. 45). Beskrivelserne følger skabelonen fra de tidligere bind. Teksten er meget kompetent, og dækningen af litteraturen er blevet mere fuldstændig, så ikke-engelske kilder er refereret i højere grad end tidligere. Men jeg savner et lille indledende kapitel om hver enkelt underfamilie taxonomiske stilling og evt. en historisk gennemgang.

Selv vil jeg gerne have, at så megen information som muligt præsenteres grafisk. Her findes udbredelseskort

for ynglefuglene, dels inden for det behandlede område, og dels på globalt plan. Der er stregtegninger af karakteristiske adfærdsposturer, der er sonogrammer – ofte med flere dialekter – samt et diagram over artens fælde-, yngle- og træktider i løbet af året. Men man kunne godt ønske sig noget mere. Det ville f.eks. være dejligt med kort over den omtrentlige udbredelse af racer eller over trækmønstrene, både tidsmæssigt og geografisk.

Farveplancherne er et af højdepunkterne. Mens jeg har indtryk af, at illustrationerne var lavt prioriteret i de første bind (mågerne var direkte dårlige), er plancherne i de seneste bind en nydelser. Kunstnerne er Alan Harris, Ian Lewington, D.I.M. Wallace, Dan Zetterström, Norman Arlott, Kim Franklin og Chris Rose – en gruppe, der i høj grad har videreudviklet den europæiske tradition for præcise gengivelser. Desværre kan man godt mærke, at det er farvetryk, som gør en bog dyr. Af sparehensyn er hver enkelt planche ofte fyldt til bristepunktet med fugle. Hvor det for nogle år siden var tilstrækkeligt at artsbestemme en fugl rigtigt, skal man i dag også helst kunne race-, køns- og aldersbestemme. Så beskrivelse og illustration af en art kræver selvfølgelig mere plads; men det er synd at illustrationerne ikke får lov at fremstå bedre.

Alle arter og racer truffet i vestpalæarktis er beskrevet; kun Sibirisk Lundsanger *P. plumbeitarsus*, der er set 3 gange siden 1987, må nøjes med en illustration uden yderligere omtale. Hvis denne linie følges, bliver det et meget tykt ottende og sidste bind, der udkommer om forhåbentlig ikke så mange år.

For mig at se er det en force, at forfatterne videregiver deres egne konklusioner. Af den grund ærgrer det mig, at man overhovedet ikke tager stilling til nogle af de taxonomiske problemer man møder i f.eks. slægterne *Phylloscopus* og *Lanius*.

Der er ingen tvivl om, at dette er det mest udbredte og brugte storværk om Europas fugle, og at det bind for bind bliver bedre. BWP forstår bedre end den tyske pendant *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* begrænsningens kunst og overlader det i højere grad til læseren at studere videre vha. referencelisterne.

Svend Rønne

Conservation and management of woodpecker populations

A. Carlson & G. Aulén (red.). Report 17. 166 sider, talrige tabeller og figurer, hft. Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala, 1990. Pris ikke opgivet. I dagene 14.-16. marts 1989 blev *First International Woodpecker Symposium* afholdt i Uppsala. Fjorten af de ialt 19 indlæg er med i symposierapporten, deriblandt mit eget med titlen *Some aspects of the dynamics of an isolated black woodpecker population on the island of Bornholm*.

Der findes godt 200 spættearter på jorden. På grund af deres specialiserede levevis er mange af dem truede, først og fremmest som følge af habitatødelæggelser. Og fordi spætter generelt bor i "high quality" habitater, er de gode indikatorer for skove med specielt høj bevarings-

værdi. Formålet med symposiet var at øge og udbrede kendskabet til spætternes økologi og derigennem forbedre beskyttelsesarbejdet i skovene.

Indlægget *The Ivory-billed Woodpecker – the costs of specialisation* træder noget frem foran de andre. I 1987 fandt Lester Short og Jennifer Horne dybt inde i Cubas naturskove to til fire eksemplarer af den Elfenbensnæbbede Spætte, som man ellers anså for uddød. (En ny eftersøgning i området i 1993 var forgæves, så arten nu med al sandsynlighed er uddød.) Tidligere har den også levet i det sydøstlige USA, men på grund af sin specielle levevis og størrelse samt det forhold, at indianerne benyttede næbbet som amuletter, forsvandt den herfra. At man på Cuba endnu i begyndelsen af 1980'erne har jaget den til brug som føde, er næsten ikke til at bære!

Andre udryddelsestruede spætter er *Sapheopipo noguechii*, hvis totalbestand i dag blot tæller mellem 100 og 200 individer på Okinawa, og Rød-kokarde Spætte i USA. Det skal også bemærkes, at Mellemflagspætten nu er uddød i Sverige, og at Hvidrygget Spætte er ved at forsvinde både i Sverige og Finland, selv om den fortsat synes at klare sig ganske godt i Norge.

Ege-elme-skove langs den øvre del af Rhinen i Sydtykland er en af de rigeste løvskovshabitater i Europa. Alle europæiske spættearter med undtagelse af Grønspætte har her deres tætteste registrerede bestande.

Et svensk projekt under Sven Nilsson vedrører Sortspættens betydning i europæiske skove. Man mener, at Sortspætten ved sin udmejsling af redehuller har stor indflydelse på forekomsten af skovens øvrige hullevende fauna. Fra Danmark har vi allerede nu 25 års materiale, der kan belyse dette spørgsmål, og ved kommende spætte-symposier vil der kunne opstilles handlingsplaner for hvordan man bedst kan forvalte de europæiske skove med henblik på at forøge biodiversiteten. Indtil da kunne man prøve at følge de råd, Lester Short og Jennifer Horne fremlagde: 1) drive skovene, så døde og døende træer får lov til at blive stående. 2) bevare stubbe af afknækkede træer. 3) bevare døende træer på åbne arealer. 4) drive "våde skove" sådan, at der hele tiden er døde/døende træer mellem de levende. 5) foretage plukhugst frem for renafdrift i de intensivt drevne skove.

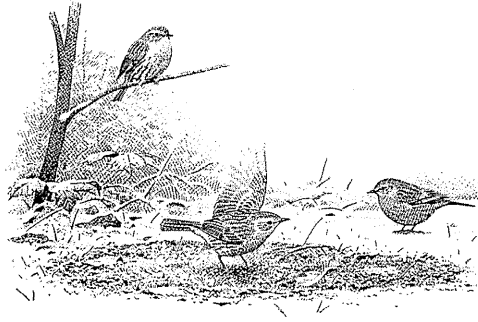
Finn Hansen

Dunnock behaviour and social evolution

N. B. Davies. 272 sider, mange diagrammer og tabeller, hft. Oxford series in ecology and evolution, Oxford University Press, Oxford, 1992. Pris £ 13,50.

De fleste kender Jernspurven som en grå og lidt trist udseende spurvefugl, der hopper rundt i folks haver; men ikke mange ved, at den har et af de mest spændende sexliv i fugleverdenen!

Bogens hovedtema er, at fugles parringssystemer og kønsroller er resultater af en konflikt mellem de to køn (dog i evolutionær forstand) og ikke af et samarbejde. Forfatteren studerede farveringmærkede Jernsurve i den botaniske have i Cambridge gennem ti år. Det viste

sig, at mange Jernspurve ikke er monogame som de fleste andre fugle. Nogle er polygyne (flere hunner i et territorium med én han), andre er polyandriske (flere hanner i et territorium med én hun), og atter andre er polygynandriske (flere hanner og hunner i samme territorium). Størrelsen af hunnernes territorier afhænger af fødetætheden, mens hanner kun kan holde andre hanner ude, hvis territoriet er af beskeden udstrækning. Hvis hunnerne har små territorier, kan en han forsvare en eller to hunner, og hannen bliver da monogam eller polygyn. Hvis hunnerne har store territorier, må to eller flere hanner deles om samme hun.

Jernspurvehanner forsøger at monopolisere parringerne med hunnerne i deres territorium, og i en tidages periode kopulerer de mere end to gange i timen. En hans chance for at befrugte en huns æg er proportional med hans andel af parringerne. Hvis den er stor – og faderskabet derfor er ret sikkert – fodrer han ungerne hyppigere end hvis faderskabet er usikkert. For hunnerne er det en fordel, hvis begge hanner i en polyandrisk gruppe fodrer ungerne, så hunnerne gør det svært for den dominante han at monopolisere parringerne. Både hunner og hanner får mest afkom hvis de har to mager. De to køn har derfor modsatte interesser mht. parringssystemet og mht. til faderskabet til ungerne.

Det er interessant, at Jernspurvehanner kan vurdere faderskabet så sikkert alene ud fra kopulationsfrekvensen. DNA-fingeraftryk giver ikke væsentligt bedre oplysninger om faderskab end individuelle hanners parringsfrekvens!

Om dette og meget andet handler denne interessante og velskrevne bog. Den er spændende som en knaldroman, men Jernspurvens liv er virkelighed.

Anders Pape Møller

The vultures of Africa

P. Mundy, D. Butcher, J. Ledger & S. Piper. 460 sider, 11 farveplancher og mere end 130 farvefotos, talrige figurer og udbredelseskort og 47 tabeller, indb. Academic Press, London, 1992. Pris £ 55.

De fire forfattere har alle årelang erfaring med gribbeforskning og -beskyttelse i Afrika gennem deres arbejde i *Vulture Study Group* (VSG) med base i Sydafrika. Bogen er den første samlede behandling af de 11 gribbear-

ter på det afrikanske kontinent. Og lad det være sagt med det samme: den er fyldt med spændende oplysninger, og den har et appetitvækkende layout. Men den burde kun have fyldt det halve.

I fire hovedafsnit og 10 kapitler gives først en oversigt over verdens gribbe, bl.a. udbredelse, evolution og udseende. Derefter følger en gennemgang af de 11 afrikanske arter, hvor der for hver bl.a. gives detaljerede udbredelseskort, en ganske flot (men lidt stiv) akvarel og et spændende forsøg på at estimere bestandsstørrelsen i Afrika. I det tredje hovedafsnit sammenlignes fuglenes fouragering, fødesøgning, ynglestrategi og sociale adfærd, mens det sidste handler om gribbe og mennesker, både gribbenes betydning i gamle kulturer og deres trængsler i den moderne verden. Der afsluttes med en udførlig omtale af de projekter og beskyttelsesaktiviteter, VSG har været engageret i. Selv om afsnittet kan virke lidt komisk – med billeder af den første VSG-bil osv. – er der ingen tvivl om, at gruppen gør en stor indsats for at hjælpe specielt den sjældne sydafrikanske Cape Griffon.

Blandt de oplysninger jeg hæftede mig ved var bl.a., at Sudan er det land der har flest ynglende gribbearter (8). Men man skal til Niger-floden i det indre Mali for at kunne møde flest arter ved samme ådsel, nemlig 7. Gribbe er afhængige af termiske opvinde, og det menes at være årsagen til at de f.eks. helt mangler på Sri Lanka til trods for, at kun 30 km vand adskiller øen fra det gribberige indiske subkontinent. Udviklingen af ådselsædende gribbe er sket ret sent (i Miocæn for ca 20 mio. år siden) som en følge af, at græsarealerne og de dertil knyttede planteædere ekspanderede.

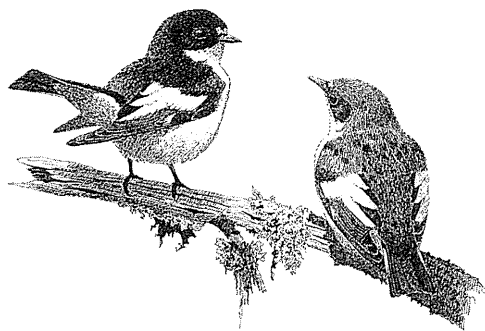
Stilmæssigt har bogen lidt svært ved at finde sit leje. Den svinger fra det tørt videnskabelige til det helt populære. Teksten savner desværre litteraturhenvisninger. Men forfatterens begejstring for de store vingefang virker ægte og forfriskende, blot har de haft svært ved at begrænse sig. Jeg mener f.eks. ikke at et værk om Afrikas gribbe behøver at rumme detaljerede forklaringer på kontinentaldrift eller fjerfældning.

Hvis man har blot nogen interesse for gribbe og deres specielle økologi, eller eventuelt har en Afrika-tur for øje, kan man have stort udbytte af denne flotte bog.

Lars Dinesen

The Pied Flycatcher

Arne Lundberg & Rauno V. Alatalo. 267 sider, 8 s/h fotos, 23 tabeller og 103 figurer, indb. T. & A. D. Poyser, London, 1992. Pris kr. 265 i DOF-Salg. Opbygningen af denne vellykkede og spændende monografi om den Brogede Fluesnapper er klassisk. Indledningsvis findes en oversigt over artens taxonomi og udbredelse. Derefter følger en redegørelse for trækket og for hvordan man alders- og kønsbestemmer Broget Fluesnapper – beskrivelser der sjældent er set grundigere. De følgende fire kapitler handler om ynglebiologien, herunder yngletæthed i forskellige habitater, kuldstørelse, ynglepleje, ungeføde m.m. Sang og udseende optager to

kapitler. Specielt dragtvariationen i forhold til alder og i forskellige populationer gøres der meget ud af. I de sidste tre kapitler er vi så nået til forfatterens eget speciale: pardannelse og parringsystemer. Det er kendt, at ca 15% af alle hanner hos Broget Fluesnapper har en ekstra hun, og nogle har en tredje. Disse hunner er i praksis enlige mødre og må klare opfostringen af ungerne selv.

Bogen giver ikke blot en detaljeret beskrivelse af biologien hos en fascinerende fugl, men kommenterer også mange generelle etologiske og økologiske problemstillinger. Jeg vil også gerne fremhæve de mange flotte tegninger, der pryder siderne. Videnskab behøver ikke være kedeligt.

Henrik Sell

Birds of the Strait of Gibraltar

Clive Finlayson. 534 sider, 282 figurer, 40 tabeller, 34 s/h fotos samt en del stregtegninger, indb. T. & A. D. Poyser, London, 1992. Pris kr. 360 i DOF-Salg.

Har du ladet dig fascinere af fugletrækket ved Falsterbo, Stignæs eller Skagen, har du sandsynligvis også spekuleret over, hvordan fugletrækket er ved Middelhavet, der hvert efterår passeres af omkring 5 milliarder palæarktiske landfugle. For første gang forligger der nu en større, samlet gennemgang af fuglenes forekomst, fænologi og status ved en af flaskehalsene her.

Bogen indledes med en grundig beskrivelse af forskellige områder omkring Gibraltarstrædet, fra Coto Doñana i Spanien til Merja Zerga i Marokko (hvor nogle få Tyndnæbbet Spove overvintrer). Vægten lægges på de geografiske og klimatiske forhold der gør, at trækfuglene koncentrerer i regionen. Selve fugletrækket over Gibraltarstrædet beskrives fyldigt i fire kapitler om hhv. svæveflyvere, andre landfugle, kystfugle og havfugle. Efter nogle generelle betragtninger og sammenligninger med forholdene ved andre trækkorridorer i Middelhavsområdet følger en grundig artsgennemgang med omtale af yngle- og overvintringsområder, trækets omfang og fænologi, vejrets indflydelse på trækets forløb og en diskussion af artens trækstrategi. Eksempelvis trækker mellem 57 000 og 115 000 Hvepsevåger fra Skandinavien hvert efterår over strædet, svarende til 25% af den sandsynlige vinterbestand i Afrika. Omkring 80% af fuglene passerer lige omkring månedsskiftet august-september, hvor over 11 000 fugle er registreret på én dag.

Lokale ynglefugle og overvintrende fuglebestande behandles i særlige kapitler. Dertil bl.a. en artsliste og 23 siders referencer.

Forfatteren formår at sætte det "lokale" træk i perspektiv, så Gibraltarstrædets betydning for mange vest- og nordeuropæiske trækfugle fremstår tydeligt. Det er en skam, at man ikke for længst har oprettet fuglestationer i så vigtigt et område. Men det kunne måske ske nu, evt. som et resultat af denne bog.

Bogen er affattet på et let forståeligt engelsk og udstyret med informationsrige figurer og tabeller (nogle er desværre noget svære at tyde). Et svagt punkt er, at mange fænologiske oplysninger kun er baseret på ét eller nogle få års optællinger, så variationen kendes ikke; det gælder især spurvefuglene. Endelig undrer det mig, at naturbeskyttelse næsten ikke omtales.

Jesper Johannes Madsen

Birds of Southwestern Brazil

Balthasar Dubs. Catalogue and guide to the birds of the Pantanal of Mato Grosso and its border areas. 164 sider, 58 farveplancher, 19 s/h fotos, 2 kort, indb. Betrona-Verlag, Küsnacht, Schweiz, 1992. Pris \$ 35.

I det sydvestlige Brasilien findes det helt unikke 150 000 km² store vådområde Pantanal. Her finder man halvdel af Brasiliens fuglearter, hvoraf ikke mindre end 689 er beskrevet i denne nye bog om området.

Hovedværket inden for brasiliansk ornitologi er Helmut Sicks tobinds-værk *Ornitologia Brasileira, uma introdução*. Men illustrerede guider til Brasiliens fugle er en mangelvare, så Balthasar Dubs' bog er meget velkommen, så meget mere som den har et format så den kan medbringes i felten.

Pantanal består af en mosaik af naturtyper: åbent vand, sumpvegetation, græsarealer, cerrado (savanne), galleriskov, skovøer og palmelunde. I regntiden fra december til april oversvømmer de lokale floder området, hvorved jorden tilføres næringsstoffer. Den rige variation i habitater danner grundlag for en stor artsrigdom, og Pantanal huser et enestående dyreliv. Området er således et yderst vigtigt overvintringssted for trækfugle fra hele Sydamerika.

Bogen indledes med en række korte afsnit om vegetation, fødeudbud, yngleperiode, biogeografi, og tidligere ornitologiske undersøgelser i området. Derefter følger en gennemgang af arterne, hvor der foruden en grundig beskrivelse af udseendet gives oplysninger om økologi og lokal og generel udbredelse – dog desværre uden kort.

Farveplancherne ligner naiv brasiliansk kunst, og bærer tydeligt præg af at være tegnet efter skind. Da forfatteren og maleren formodentlig kender de fleste af fuglene fra felten er det besynderligt, at mange plancher mangler væsentlige detaljer som f.eks. farver på næb og andre bløddele. Illustrationerne er dog gode nok til, at man kan støtte sig til dem ved feltbestemmelse.

Bogen burde have haft et afsnit om truslerne mod området. Pantanal er et utroligt sårbart system, og på nær et

par reservater er området privatejet. Tidligere er der foregået en delvis bæredygtig udnyttelse i form af kvægdrift, men i de seneste år er der sket en intensiveret opdyrkning flere steder, med heraf følgende rydning af skov og cerrado, græsafbrænding samt forurening med pesticider og gødning. Tungmetal-forureningen fra nærliggende industrier og fra guldudvinding er ligeledes øget. Endvidere er der sket en optrapning af den illegale fangst. Selv om bogen ikke nævner denne kedelige side af sagen, kan man håbe, at den vil medvirke til at øge interessen for området og dets bevarelse.

Elin Pitter

Også modtaget:

Manual of ornithology

Noble S. Proctor & Patrick J. Lynch. Avian structure & function. 340 sider, talrige illustrationer (tegninger og diagrammer) og tabeller, indb. Yale University Press, New Haven, 1993. Pris £ 30.

Bag forsidens besynderlige ugle-mutation gemmer sig et ornitologisk opslagsværk i slægt med den udmærkede *The Cambridge encyclopedia of ornithology*, der fik en meget rosende omtale i DOFT 86, s. 186. *Manual of ornithology* adskiller sig fra denne ved et lidt bredere indhold, bl.a. med afsnit om "field techniques", økologi, rådgivning om valg af kikkertør og felthåndbøger, foto-grafering, skindlægning og meget mere. Bogen søger således at danne bro mellem universitetsverdenen og feltornitologen, som måske vil finde denne manual mere tilgængelig. Bogen er spækket med tegninger af medforfatteren Patrick Lynch, men man leder forgæves efter de flotte fotos, der pryder *Encyclopedia*.

Important Bird Areas in the United Kingdom

D.E. Pritchard, S.D. Housden, G.P. Mudge, C.A. Galbraith & M.W. Pienkowski (red.). 540 sider, hft. RSPB, Sandy, 1992. Pris £ 35.

En national udvidelse af ICBP/BirdLifes vigtige *Important Bird Areas in Europe*, der kom i 1989. Omtaler 256 britiske fuglelokaliteter, udpeget under EFs fuglebeskyttelsesdirektiv. For fuglebeskytteren på rejse i Storbritannien – inklusive Kanaløerne – kan den supplere diverse *Where to watch birds...*, bl.a. med oplysninger om lokaliteternes beskyttelse.

Ornithologie

Einhard Bezzel & Roland Prinzinger. 552 sider, talrige figurer, fotos og tabeller, indb. Eugen Ulmer, Stuttgart, 1990. Pris ikke opgivet.

Omarbejdet og revideret efter den første udgave fra 1977 fremstår dette tyske opslagsværk som en særdeles grundig indføring i almen ornitologi. Sat med små typer – i to spalter – og med illustrationer, der skal informere og ikke underholde, ligner den en tyk lærebog på universitetsniveau. Men den spænder bredt, og søger man et opslagsværk, der skal kunne besvare "alle" spørgsmål om fuglenes anatomi, biologi, systematik og økologi, er den et særdeles godt bud. Hvis man er fortrolig med det tyske.

Ecology of Curlews (*Numenius arquata*) and Lapwings (*Vanellus vanellus*) on farmland

Åke Berg. Doktorafhandling. 173 sider, tabeller og figurer, hft. Rapport nr 20, Institutionen för viltekologi, Sveriges Lantbruksuniversitet, 1991. Pris ikke opgivet.

Hæftet udgør Åke Bergs disputats om økologien hos Stor Regnspove og Vibe på landbrugsland. Afhandlingen omfatter 6 manuskripter og et fyldigt resumé.

Schleiereulen

Wolfgang Epple. 105 sider, farvefotos, indb. G. Braun GmbH, Karlsruhe, 1993. Pris ikke opgivet.

En tysk monografi om Sløruglen, med en bred beskrivelse af dens økologi. Afsnit som Sløruglens anekdotiske historie og dens plads i et menneskeskabt landskab, samt en appetitlig opsætning, bør skaffe den en plads på reolen blandt de andre uglebøger.

European bird names

Roland Sandberg. 212 sider, hft. Anser Suppl. 28, Lund, 1992. Pris kr. 145 i DOF-Salg.

På 14 europæiske sprog – samt latin – giver denne lille bog navnene på de fleste af de fuglearter, der er set i Vestpalæarktis. Fremmede fuglenavne kan spores ved hjælp af 15 indeks.